

İlham Namiq Kamal “Şöhrət” ordenli, Xalq artisti, Professor, Prezident təqaüdəçüsü

(əvvəli ötən sayımızda)

Teatrın işi yeni tamaşa hazırlamaqdır. Rəhbər işləyən biri deyir ki, bu mənim layihəmdir. Bu anlayışmazlıqdır. Bu tamaşadırsa, bunun rejissoru, bəstəkarı, rəssamı və sair olmalıdır. Hər şeyi ümumiləşdirib, bir nəfərin adına çıxmaq olmaz. Adını da islahat qoyuruq. Amma, biz islahat etmirik. İslahat adı altında olanları dağıdırıq, parçalayırıq, məhv edirik.

Mən illərin təcrübəsindən çıxış edərək, belə düşünürəm. Bəlkə kimsə deyə bilər ki, dediklərim bir qədər kəskin oldu. Amma, kəskin olsa yaxşıdır. Həqiqəti heç kim demir və ya demək istəmir. Hər yerdə başdan-başla tərifdir. Hamı həyatda “yaxşı adam” rolunu oynamaq istəyir.

Unutmamalıyıq ki, dünya globallaşır. Biz istəsək də, istəməsək də müasirləşməliyik. Məsələn, mən düşünürəm ki, niyə teatrlar birləşib, müştərək bir tamaşa hazırlasın? Milli futbol yığmamız üçün müxtəlif komandalardan oyunçular toplanır? Teatrda da bu təcrübədən istifadə etmək olar. Şəhər və bölgə teatrlarından toplanmış aktyor heyətindən maraqlı bir tamaşa meydana qoy-

dadlı olsun. Tofiq Kazımovun bir sözü var idi. Deyirdi ki, hər yeni tamaşada teatra iki yeni qan vurulmalıdır. Həmin yeni tamaşada bir yeni qız, bir yeni oğlan olmalıdır. Bu yenilənmə deməkdir. Bu gün teatrlarda istedadsızlar çoxalıb. Onlar istedadlılara imkan vermir. Onların istəkləri də artıb. Çünki onların arxaları var. Məmurlara belələri sərf edir. Amma unutmmaq olmaz ki, teatra olan münasibət əvvəlki deyil. İnsanlar artıq yalana inanmırlar. Yalan bir dəfə olar. Teatr isə həqiqəti deyən və nümayiş etdirən yeganə yerdir, güzgüdür. Güz-

gü həqiqəti göstərməlidir. Yalan və naqislik olanda, tamaşaçı inanmır.

Bəzi rejissorlar tamaşalara elə mizan verir ki, “adamin dəymişi qala-qala kəli tökülür”. Bu mizanları mizandan başqa nəyə desən oxşatmaq olar. Mizan adına aktyor sağdan

Biz teatrı niyə sevmirik?

Həqiqəti heç kim demək istəmir...

“Teatrla bağlı problemlərdən danışırıqsa, Bədii Şuradan da bəhs etməliyik. Bu çox ciddi məsələdir. Tam cəsarətlə deyə bilərəm ki, heç bir teatrda Bədii Şura yoxdur. Bədii Şura yerinə bütün məsələləri bir nəfər həll edir. Heç bir kollegiallıqdan söhbət belə gedə bilməz. Əslində isə Bədii Şurada müxtəlif peşəkar insanlar olmalıdır ki, teatrın normal repertuarı haqqında fikir yürüdə bilsinlər. Teatrın Bədii Şurasında dramaturqlar, bəstəkarlar, rejissorlar, rəssamlar və aktyorlar olmalıdır”

maq olar. Söhbət milli teatrın gələcək inkişafından gedirsə, niyə də yox? Niyə bir aktyor uğun olub-olmadığına baxmayaraq, eyni bir teatrda illərlə fəxri ad və sair gözləyə-gözləyə qalmalıdır? Bəlkə, digər teatrda o, istedadını daha çox biruzə verə bilər. Bəlkə tam yeni bir müqavilə sisteminə keçək. Bütün hallarda teatrların strukturunda köklü dəyişikliklər aparılmalıdır. Dövrə uyğunlaşmaq lazımdır. Zaman dəyişib. Hamı zamanın dəyişməyini bilib-bilə, nəyi isə gözləyir. Sabah fəxri ad, mükafat alaram. Sabah, sabah olacaq. Sabah yoxdur. Sabah qurtarib. Sabahı bu gündən başlamaq lazımdır. Gözləmək olmaz.

Tamaşaçı yüksək peşəkar səviyyəli tamaşa gözləyir. Onun üçün aktyorun hansı teatrdan olmasının heç bir əhəmiyyəti yoxdur. Aktyor Gənc Tamaşaçılar Teatrından da ola bilər, Akademik Milli Dram Teatrından da, Naxçıvan, Gəncə, Şəki və ya Lənkəran Dram Teatrından da... Əsas olan yüksək, çox yüksək peşəkar səviyyəli tamaşadır. Yeganə bir məqsəd var. Tamaşaçını mükəmməl səhnə nümunəsi ilə heyrləndirmək. Bax, layihə budur. İstedadlıları bir araya gətirmək lazımdır. Rəhmətlik Tofiq Kazımov yeni teatr yaratmaq uğrunda mübarizə aparıb, gəndlərə önəm verirdi. Amma bir şərtlə ki, gəndlər iste-

sofa, soldan sağa və sair gedir. Niyə getdiyinin səbəbini isə bilmir...

Və ya səhnədə aktyor elə çıxır ki, sanki tamaşadan sonra tamaşaçı döyüşə gedəcək. Bu teatr deyil, bu islahat deyil. Əgər islahat budursa, demək biz teatrı dağıdırıq. Teatr dövrün novator fikirlərini tamaşaçılara çatdırmalıdır. Teatr zamanı qabaqlamağı, tamaşaçını arxasınca aparmağı qarşısına məqsəd qoymalıdır. Biz teatrla bağlı çatışan və çatışmayan cəhətlərimizi deməliyik.

Bir-birimizi nə qədər aldatmaq olar. Nə qədər deyək ki, hər şey yaxşıdır. Axı hər şey yaxşı deyil axı.

Hər teatrın öz spesifikasi, öz siması və öz repertuarı olmalıdır.

Məsələn, “Leyli və Məcnun” Opera və Balet Teatrında da gedir, Musiqili Teatrda da. “Mənim günahım” tamaşası “Azdrama”da da gedir, digər bir teatrda da. Bu siyahını uzatmaq olar.

Bəs teatrların ədəbi hissə müdirləri hara baxırlar? Onlara işləməyə

imkan verirlərmə? Əlbəttə, yox və bir də yox! Bu da bir problemdir.

Belə məlum olur ki, teatrların strukturu dağıdılıb. Elə bil tərsinə çevrilib. Elə bil çəkdən hər şeyi dağıdıblar. Mən heç də bütün bunları özümə görə yox, gələcək nəsillər üçün deyirəm. Yeni ideyaları qorumaq lazımdır. Amma bəzən yeni ideyanı bilərəkdən məhv edirlər.

Mən vaxtilə “İlham” miniatur teatrı yaratmışdım. Bir neçə teatrdan istedadlı gəncləri bir araya toplamışdım. Gənc Tamaşaçılar Teatrında bi-

belə gedə bilməz. Əslində isə Bədii Şurada müxtəlif peşəkar insanlar olmalıdır ki, teatrın normal repertuarı haqqında fikir yürüdə bilsinlər. Teatrın Bədii Şurasında dramaturqlar, bəstəkarlar, rejissorlar, rəssamlar və aktyorlar olmalıdır.

Bu məqamda haşiyyə çıxıb, daha bir məsələ ətrafında fikirlərimi hörmətli oxucularla bölüşmək istəyirəm. İlk baxışdan adi görünən bir məsələ, əslində çox ciddi məsələdir. Teatrlarda afişa məsələsi haqqında danışmaq istəyirəm. Afişa teatrın tarixidir. Teatr mütəxəssisləri teatrın tarixini afişalar vasitəsi ilə müəyyən edirlər. Afişalarda tamaşalarda əsas obrazları ifa edən aktyorların şəkilləri verilir. Afişalar aparıcı aktyorların şəkilləri ilə tamaşaçını teatra cəlb edirdi.

Konkret misal çəkim. İki il bundan əvvəl Musiqili Teatrda Faiq Süccəddinova Tamara Vəliyevanın “Dəyərim min cavana” tamaşasının afişasında bir neçə aktyorun şəkilləri verildi. Rəssam işləmişdi, rəhmətə gedib. Həmin afişa teatrın Bədii Şurasında təsdiq edilmişdi. Amma indi afişa plakat formasında hazırlanır. İndi afişada aktyorların şəkillərinin yerinə dollar şəklə verilir. Bu barədə soruşanda, mənə dedilər ki, yaşlı aktyorların şəklə nəyə lazımdır. Onlar bu gün var, sabah yoxdurlar. Utanmadan mənim üzümə dedilər...

Nə isə, milli teatrlarımızda problemlərimiz çoxdur. Ciddi işlər görülməlidir. Sabah hesablanan işlər görməliyik. Və ən əsası isə, doğma teatrı sevməliyik. Dostlar, gələn doğma teatrimizi sevak. Çünki, əsr yarım yol gəlmiş doğma teatr bu sevgiyə layiqdir.

Hələlik, bu qədər... Amma, əziz oxucular və teatrsevərlər, gələn yazımızda söhbətimizi davam etdirəcəyik...

Beləliklə, aralı var...

Oxu, oxut, abunə ol!